

Kunigaikščio ir Rusios karalystės paveldėtojo Jurijaus Troidenovičiaus aplinka: pastabos apmąstymams

TYMUR HORBACH

Ukrainos nacionalinė V. Vernadskio biblioteka, Rankraščių institutas, Holosiivsky pr. 3, 03039 Kyjivas
El. paštas tymur.horbach@gmail.com

Jurijaus Troidenovičiaus valdymas Rusioje buvo neįprastas. Nors nuo gimimo buvo katalikas, siekdamas užimti Rusios sostą jis perėjo į stačiatikybę ir palaikė glaudžius ryšius su Lietuva. Vis dėlto vietiniai papročiai jam buvo svetimi, todėl linko prie lotyniško tikėjimo ir kultūros. Ši vidinė įtampa atspindėjo ir kunigaikščio aplinkoje, kurios tautinė kilmė buvo gana įvairi. Straipsnyje pateikiamos trumpos žinios, taip pat mokslininkų nuomonės apie penkiolika kunigaikščio patarėjų, pareigūnų ir liudytojų, minimų Mazovijos Piastų dokumentuose.

Reikšminiai žodžiai: Jurijus Troidenovičius, Rusia, lenkai, valakai, čekai, kunigaikščio aplinka, patarėjai, pareigūnai, liudytojai

IVADAS

Paskutinis Haličo-Voluinės Rusios kunigaikštis ir Rusios karalystės paveldėtojas Jurijus Troidenovičius buvo Mazovijos kunigaikštis, Lietuvos kunigaikščio Traidenio proanūkis. Jo žmona – Gedimino dukra Eufemija. Jis mirė 1340 m. balandžio 7 d. nunuodytas artimųjų. Amžininkai rašė, kad kunigaikštis tapo bajorų išdavystės auka dėl savo prielankumo katalikų tikėjimui ir bandymų jį diegti Rusioje, taip pat užsieniečių, tarp kurių minimi čekai ir vokiečiai, protegavimo [15, 860].

Kas buvo jį supę bajorai ir užsieniečiai? Įsigilinti į Jurijaus Troidenovičiaus artimiausios aplinkos asmenų ratą – labai sunki, gal net beviltiška tyrėjo užduotis. Priežastis – istorinių šaltinių stygius. Turime tik keletą dokumentų ir kaimyninių šalių kronikininkų pranešimus.

Svarbiausi iš šių šaltinių yra trys Jurijaus Troidenovičiaus kanceliarijos raštai. Pirmasis buvo sudarytas 1334 m. vasario 11 d. ir adresuotas Vokiečių ordino vyriausiajam magistrui Liuteriui iš Braunsveigo [13, Nr. 826]. Jame kunigaikštis išreiškė norą kaip ir anksčiau palaikyti draugiškus santykius su magistru ir Ordinu. Tokį norą kunigaikštis Jurijus išreiškė kartu su savo aplinkos žmonėmis: Haličo vyskupu Chodoru (Teodoru), Dmitrijumi

Diadka, kunigaikščio dvaro teisėju Chotka, Jurijumi Plikiu, Michailu Elizarovičiumi, Aleksandru Moldovičiumi, Borisu Krakula. Šių asmenų antspaudai buvo prikabinėti prie dokumento.

Antrasis panašaus turinio dokumentas buvo parengtas 1335 m. spalio 20 d. [14, Nr. 28]. Kaip ir ankstesnįjį, jį patvirtino kunigaikščio pareigūnai: Dmitrijus Diadka, Belzo vaivada Michailas Elizarovičius, kunigaikščio dvaro teisėjas Vaska Kudinovičius, Peremyšlio vaivada Grycka Kosačovičius, Lvovo vaivada Borisas Krakula, Lucko vaivada Chodoras Otekas ir Chotka (minimas kaip Jeromiro sūnus).

Galiausiai trečiasis 1339 m. sausio 20 d. Jurijaus Troidenovičiaus kanceliarijos dokumentas yra susijęs su vaito pareigybės suteikimu Bartkui iš Sandomiero Sanoko mieste remiantis Magdeburgo teise [59, 187–194]. Dokumento pabaigoje pateikiamas liudytojų sąrašas: Jonas Lacta, Bochnios vaitas Adalbertas, Varšuvos vaitas Bartolomiejus, Jonas Brunonas ir Leonas iš Sivičo.

Šiems dokumentams pamažu patekus į mokslinę apyvartą, istorikų dėmesį patraukė ne tik jų politinė reikšmė, bet ir juose minimi asmenys. Labiausiai mokslininkus domino bajorų kilmės kunigaikščių tarybos atstovai, tačiau dėl šaltinių stokos vargu ar įmanoma sudaryti jų biogramas, išskyrus Dmitrijų Diadką ir Haličo vyskupą Teodorą, apie kuriuos išliko bent kiek daugiau duomenų.

Dėl itin menkos informacijos apie Jurijaus Troidenovičiaus aplinkos žmones neįmanoma net bendrais bruožais rekonstruoti daugelio jų politinės karjeros, todėl daugiausia dėmesio skirsime jų etninės priklausomybės nustatymui.

KUNIGAIKŠČIO DVARO PAREIGYBĖS

Iš dviejų kategorijų pareigybių (*iudex curie* ir *palatinus*), su kuriomis susiduriame 1334–1335 m. dokumentuose, tik kunigaikščio dvaro teisėjas (*iudex curie*) tiesiogiai priklausė dvarui – tai matyti iš jos pavadinimo. Šią pareigybę tyrinėtojai įvardija skirtingai: „dvaro tįjūnas“, „aukščiausiasis žemių teisėjas“, „dvaro teisėjas“. Daugeliu atvejų istorikai šiame lotyniškame žodžių junginyje išvėlgdavo tradicinę Rusioje pareigybę, paveldėtą iš ankstesnių laikų. Kai kurie (Nikolajus Karamzinas [55, 422, 424 (прим. 276)], Denisas Zubrickis [53, 261], Pevelas Ivanovas [54, 272]) manė, kad kunigaikščio dvaro teisėjas buvo tįjūnas – kunigaikščio pareigūnas, žinomas Rusioje nuo XI a., kunigaikščio vardu taip pat atlikdavęs administracines ir teismines funkcijas [52, 161–164; 27, 68–69]. Kiti (Michailas Hruševskis [50, 232], Ivanas Kripjakevičius [57, 128], Olegas Odnoroženko [63, 56]) jį laikė dvariškiu (*дворский*) – svarbiausiu kunigaikščių Romanovičių pareigūnu, kuris ne tik valdė dvarą, bet ir pavadavo kunigaikštį šiam nesant. Dvariškis taip pat dažnai vadovavo kunigaikščio kariuomenei, atlikdamas vaivados funkcijas [56, 263–271]. Ivanas Ržežabekas termino *iudex curie* reikšmę suvokė kaip aukščiausiojo žemės teisėjo [34, 216], tačiau savo minčių niekaip nepagrindė.

Mano nuomone, *iudex curie* Jurijaus Troidenovičiaus pareigybės turinio nereikia tiesiogiai sieti su jo pirmtakų pareigūnais. Mes beveik nieko nežinome apie tai, kaip kunigaikščių valdžios aparatas vystėsi valdant Jurijui Lvovičiui ir jo sūnams. Tačiau Mazovijos Piastui įsitvirtinus Rusios soste, ši institucija, atrodo, patyrė pokyčių. Jurijaus Troidenovičiaus prisirišimas prie lotynų kultūros ir pastangos ją diegti Rusioje galėjo turėti įtakos ir valstybės administravimui. Visai tikėtina, kad Jurijus siekė organizuoti savo dvarą Mazovijos pavyzdžiu. Taip turėjo atsirasti kunigaikščio *iudex curie* pareigybė, kuri Mazovijoje egzistavo nuo XIII a. pirmosios pusės [30, 136–138]. Kunigaikščių Troidenio,

Jurijaus tėvo, ir jo brolių Siemovito ir Vaclovo (Vanka) kanceliarijų dokumentuose tarp liudininkų nuolat minimas pareigūnas, vadinamas teisėju (*iudex*) [12, Nr. 138, 140, 143, 145, 162, 184, 211, etc.], mūsų teisėju (*iudex noster*) [12, Nr. 197, 216, 302, 317, 319] arba mūsų dvaro teisėju (*iudex curie nostre*) [12, Nr. 216, 256]. Galima daryti prielaidą, kad šią pareigybę Jurijus perkėlė į Rusiją. Taigi jo aplinkoje buvę Chotka ir Vaska Kudinovičius greičiausiai nebuvo tįjūnai ar dvariškiai (*дворсковы*), bet pakaitomis ėjo kunigaikščio teisėjo pareigas.

Kalbant apie lotyniško termino *palatinus* interpretaciją, tyrinėtojų nuomonės iš esmės sutampa. Dauguma jų *palatinus* laiko vaivada, kaip buvo Lenkijoje [26, 81–87], ir tik Aleksandras Presniakovas – dvariškiu (*дворсковый*) [68, 42 (прим. 3)]. Dar XI–XIII a. viduryje kunigaikščių vietininkais pagrindiniuose miestuose buvo tūkstantininkai. Jie vykdė jiems patikėtų sričių administracinį valdymą, be to, turėjo karinę valdžią. Tūkstantininkai dažnai buvo kilę iš kilmingų bajorų ir priklausė artimiausių kunigaikščio bendražygių raitui. Žemiau tūkstantininkų buvo šimtininkai, kurių pavaldumui priklausė šimtinės [71, 111–117, 126–130]. XIV a. pasikeitė Romanovičių valstybės administracinė ir teritorinė struktūra. Valdžios sutelkimas vieno ar dviejų valdančiosios dinastijos valdovų rankose lėmė būtinybę įkurdinti valsčius, juos valdžiusius dalinius kunigaikščius pakeitė valsčių vietininkai. Valdant Jurijui Troidenovičiui tokie vietininkai tapo vaivadomis, perėmusiais tūkstantininkų pareigas, nors ankstesnės organizacijos pėdsakai šimtininkų pavidalu išliko ir toliau. Nėra žinoma, kada tiksliai susiformavo šis naujas administracinis modelis¹. Nuorodas, kad tam tikri kunigaikščio aplinkos žmonės užėmė vaivadų rangą, matome tik 1335 m. rašte, o metais anksčiau išleistame dokumente šiose pareigose figūruoja tik kunigaikščio dvaro teisėjas. Galbūt to priežastis – ne itin kruopštus kunigaikščio kanceliarijos darbas. Įsidėmėtina, kad abu dokumentai antspauduoti kunigaikščio ir jo tarėjų antspaudais. Pastarųjų antspaudai buvo signetai, kurių matricose pavaizduoti ikonografiškai panašūs paukščiai, o legendose užrašyti savininkų vardai. Mokslininkai daro prielaidą, kad tokie žiedai, kurie buvo rasti kaip lobių dalis arba kaip pavieniai atsitiktiniai radiniai (šiandien žinomi 6 vnt.), priklausė kunigaikščių pareigūnams ir liudijo jų valdžią [64, 175–177]. Tokia versija atrodo tikėtina, nes kitaip sunku paaiškinti to paties herbo buvimą beveik pas visus asmenis tuo pačiu metu, nors jie nebuvo tarpusavyje susiję giminyštės ryšiais. Taigi 1334 m. rašte minimi kilmingieji, kaip galima numanyti, ėjo tam tikras pareigas, kurias raštininkas, rašydamas dokumentą, dėl kažkokių priežasčių praleido.

Reikėtų atkreipti dėmesį ir į dar vieną aplinkybę. Jurijus Troidenovičius, išduodamas 1334 m. dokumentą, taip ir pabrėžė: *cum nostris baronibus necnon commilitaribus*. XIV a. Lenkijoje barono sąvoka pirmiausia reiškė karališkąjį pareigūną [22, 40], o tai gali būti papildomas įrodymas, patvirtinantis faktą, kad tuo metu kunigaikščių patarėjai taip pat buvo pareigūnai. Be to, baronas dar reiškė *apjuostą riterį*. Tačiau šiuo atveju karinį bajoro komponentą išreiškia terminas *commilitares*. Iš esmės čia matome visą kunigaikščio palydą, sudarytą iš artimiausių Jurijaus Troidenovičiaus bendražygių. Stiprūs ryšiai, vienijantys kunigaikštį su jo bajorais, Rusijoje turėjo senas tradicijas. Ne veltui dar 1369/1370 m.

1 Gali būti, kad tokia sistema jau funkcionavo valdant Andrejui Jurjevičiui, kuris, suteikdamas Torūnės pirkliams saugios prekybos garantijas Rusijoje, tai darė su *consilio maturo baronum ac nobilium*. Šiame dokumente nebuvo bajorų antspaudų, nes jis buvo kitokio formato – sulankstytas laiškas, sutvirtintas kunigaikščio antspaudu [7, Nr. 371].

rusų raštininkas, išvardydamas Kazimiero III privilegijos ponui Chotkai Bybelskiui liudininkus, pridūrė: „много было доброй дружины при том“ [19, 36 (Nr. 17)]².

BIOGRAFINIAI APMATAI

Čia pateikiama trumpa informacija apie 15 asmenų, priklausiusių Jurijaus Troidenovičiaus (Jurijaus II) aplinkai jo valdymo laikotarpio pabaigoje, tarp jų dvasininkijos atstovai, kunigaikščio pareigūnai, kiti jo dokumentų liudytojai. Asmenys suskirstyti į dvi grupes: pirmoje pristatomi kunigaikščio patarėjai ir pareigūnai – 1334 ir 1335 m. pasiuntinybių Vokiečių ordinui liudytojai, antroje – 1339 m. vaitystės suteikties rašto Bartokui iš Sandomiero Sanoke liudytojai. Visi asmenys pateikiami abėcėlės tvarka.

1334 IR 1335 M. RAŠTŲ LIUDYTOJAI

Aleksandras Moldaovičius (*Allexandro Moldaowicz, Александр Молдаович*) paminėtas tik vieną kartą ir 1334 m. dokumente yra priešpaskutinis (šešta vieta) sąrašė. Pavardė Moldaovičius galėtų rodyti jo valakiškas šaknis [61, 61; 46, 133], nors gali būti, kad jis buvo kilęs iš kaž kurios rusėnų gyvenvietės Moldovos žemėje, kurių ten buvo nemažai [63, 162–163]. Pažymėtina, kad Aleksandro Moldaovičiaus asmenybė užima ypatingą vietą rumunų istorikų tyrimuose, kai kurie jį priskiria vokiečių kolonistams iš Bajos miesto, lotyniškuose ir vokiškuose šaltiniuose dar vadinamo Moldavia arba Moldau. Pagal kitų tyrinėtojų versiją, Aleksandro Moldaovičiaus giminė buvo Mažojoje Lenkijoje [40, 35; 33, 476]. Reikėtų atkreipti dėmesį ir į tai, kad priesaga *-owicz-* dažniausiai sudaro patroniminius vardus, kilusius iš asmenvardžių [51, 9–10; plg. 74, 246; 38, 535–536]. Tokiu atveju Moldaovičius turėtų būti suvokiamas ne kaip toponiminis pavadinimas, o kaip patroniminis asmenvardis [plg. 74, 246; 38, 535–536].

Praejus daugiau nei šimtui metų, dokumentuose pasirodo dar vienas asmuo su panašia pravarde / pavarde: 1444 m. karalius Vladislovas III nuosavybės teise suteikė rusėnui Daškai Moldajevičiui (*Dasko Moldayevycz Ruthenus*) paveldimą Nesvyčiaus kaimą Voluinėje [16, Nr. 2481]. Tačiau papildomų šaltinių trūkumas, taip pat nemažas chronologinis atstumas neleidžia susieti šių dviejų asmenų.

Boriska Krakula (*Boriscone Cracula, Бориско Кракула*) abiejuose raštuose minimas atitinkamai septintoje ir penktoje vietose. 1335 m. dokumente Boriska Krakula minimas kaip Lvovo vaivada (*pallatino lemburgesis*). Iš raštuose esančių kunigaikščių pareigūnų antspaudų, kurių dauguma XX a. pradžioje buvo smarkiai apsitrynę, geriausiai išliko Krakulos antspaudas (1334 m. rašte). Apie 3 cm skersmens antspaudu lauke buvo paukščio (tikriausiai sakalo) atvaizdas, o per visą perimetrą galima perskaityti legendos užrašą: +ПЕЧАТЬ БОРИСОБА [29, 199–200; 60, 290–297, Табл. VI, VIII], kuris atskleidžia visą bojarino vardą, skirtingai nuo raštininko naudojamos mažosios jo formos. Šiuo metu šis antspaudas jau yra prarastas, o antrasis, pritvirtintas prie 1335 m. rašto, kaip ir kiti, visiškai nusitrynęs.

Boriskos Krakulos tautybė neaiški. Ivano Liničenkos nuomone, jis galėjo būti valakas [61, 61]. Postpozicinės priesagos *-ul-* buvimas bajoro asmenvardyje iš tiesų gali rodyti jo ryšį su rumunų (moldavų) kalba, tačiau nereikėtų pamiršti, kad formantas *-ula-* yra bendras romanų ir slavų asmenvardžių bruožas [75, 313; 66, 10–13]. Senųjų rusų vardų žodyno sudarytojas Nikolajus Tupikovas pravarde Krakula aiškino kaip tėvavardį, kilusį iš vardo Krakul [72, 205]. M. Hruševskis Boriską Krakulą laikė rusėnu arba kraštutiniu

2 Nors raštas datuotas 1361 m., dėl eilės argumentų jis negalėjo pasirodyti anksčiau negu 1369 m. [43, 59–60 (Nr. 129)].

atveju – rusifikuotu valaku. Alternatyvų požiūrį išsakęs A. Lappo-Danilevskis pažymėjo, kad lenkų kalboje yra žodis *krakula* (kreivas medžio gabalas, su kuriuo šaltyšius šaukdavo susirinkimą), o čekų kalboje – *krakule* (jūros žvėrių rūšis). Remdamasis tuo mokslininkas teigė, kad asmenvardis *Boriska Krakula* gali atspindėti jei ne rusėnišką (tai atitinka ant jo antspaudo esančią legendą), tai galbūt lenkišką ar čekišką kilmę [61, 295–296].

Boriso vardas X a. pabaigoje patenka į Riurikaičių dinastinių vardų sąrašą, o nuo XII a. pradžios atsiranda ir bajorų vardyne [27, 198]. XV a. šis vardas buvo gana įprastas bajorams ir kunigaikštiškos aplinkos atstovams visoje Rusioje [19, 199 (antroponiminė rodyklė)]. Tačiau ir Moldovos valstybės istorijos šaltiniuose Boriso vardas nėra retas, pavyzdžiui, viename 1421 m. Aleksandro Gerojo rašte tarp išvardytų bajorų paminėti iš karto du Borisai [6, Nr. 48].

Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, reikia pažymėti, kad vien tik istorinės ir lingvistinės vardo ir pravardės analizės būdu be naujų šaltinių nustatyti Boriskos Krakulos kilmę yra labai sunku. Todėl galima daryti prielaidą, sutampančią su anksčiau išsakyta M. Hruševskio nuomone, kad *Boriska Krakula* greičiausiai buvo rusėnas arba kilęs iš moldavų krašto rusėniškų gyvenviečių.

Chodoras / Teodoras, Haličo vyskupas (*Chodore episcopo galicensi, Ходор, епископ галичский*), pradeda Jurijaus Troidenovičiaus sąrašą tarėjų, dalyvavusių tvirtinant 1334 m. raštą. Vyskupo antspaudas (apie 4,4 cm skersmens), pritvirtintas pirmas dešinėje nuo kunigaikščio antspaudo, su Mergelės Marijos atvaizdu vadinamas „Ženklu“ [60, 293–295, Табл. VI, VIII].

1328 m. gegužės mėn. Kijevo metropolitas Teognostas įšventino kunigą-vienuolį Teodorą Haličo vyskupu [17, Приложения, 431–434 (доп. Nr. 7/2)], o kitų metų spalio mėn. Teodoras pats dalyvavo renkant ir įšventinant Rostovo vyskupą [17, Приложения, 432–434 (доп. Nr. 7/3)]. 1331 m. balandžio mėn. Konstantinopolio patriarcho vadovautame susirinkime dalyvavo neįvardytas Haličo hierarchas, kurį kancleris viename iš dokumentų pagerbė metropolitą atitinkančiu titulu: *τοῦ Γαλιτῆς καὶ ὑπερτίμο* [4, 606 (Nr. 106)]. Kai kurių tyrinėtojų nuomone [69, 511; 67, 106, 108], šis asmuo buvo Teodoras, bandęs atgaivinti nuo 1302/1303–1305 m. egzistavusią Haličo metropoliją. Tačiau čia būtina pateikti keletą pastabų: 1) šį dokumentą reikėtų vertinti atsargiai, nes jis iš dalies buvo suklastotas (tą rodo rengimo metu praleistas Haličo metropolito vardas), nors apskritai išliko gana artimas originalui [4, 60–64]; 2) teiginys, kad Teodoras buvo paskirtas metropolitu, nesutampa su kitais šaltiniais, pagal kuriuos 1331 m. rugpjūčio 25 d. Vladimiro mieste Teodoras, dar vadinamas Haličo vyskupu, dalyvavo Novgorodo vyskupo chirotonijoje [17, Приложения, 441–444 (доп. Nr. 7/12)]. Taigi Teodoro paskyrimas metropolitu 1331 m. kelia abejonių. Vėliau vyskupas Teodoras dar kelis kartus minimas tarp kitų vyskupų metropolitui Teognostui atliekant vyskupų šventimus: 1331 m. gruodžio mėn. – Lucko, 1332 m. balandžio mėn. – Černigovo, 1335 m. lapkričio mėn. – Briansko [17, Приложения, 435–436, 443–446 (доп. Nr. 7/4, 7/5, 7/13)].

1337 m. antroje pusėje ar 1338 m. pradžioje kažkoks vyskupas iš Haličo (*τοῦ Γαλιτῆς*), veikiausiai turintis arkivyskupo statusą [5, 104 (Nr. 109)], dalyvavo Konstantinopolio sinode svarstant **Filipų** metropolito pašalinimo bylą [24, 259], tačiau neįmanoma išsiaiškinti, ar šis asmuo buvo Teodoras, kuris, kai kurių tyrinėtojų nuomone, tuo metu taip pat siekė metropolito statuso.

1341–1347 m., Haličo-Voluinės žemes valdant Liubartui Gediminaičiui, Konstantinopolio patriarchas Jonas XIV Kaleka vis dėlto atnaujino Haličo metropoliją, kuriai

galėjo vadovauti Teodoras, tačiau ji egzistavo neilgai. Naujasis imperatorius Jonas VI Kantakuzinas ir 1347 m. į valdžią atėjęs patriarchas Izidorius Maskvos kunigaikščio Semiono Ivanovičiaus ir Kijevo metropolito Teognosto prašymu panaikino Haličo metropoliją, o pats Teodoras buvo iškviestas į bažnytinį teismą [17, Приложения, 13–40 (Nr. 3–8)].

Apie Teodoro santykius su Jurijumi Troidenovičiumi apskritai nieko nežinome. Tačiau turint omenyje, kad kunigaikštis buvo katalikybės šalininkas ir globojo katalikus, jie tikriausiai negalėjo būti labai glaudūs. Nepaisant to, rengiant svarbų diplomatinį dokumentą – laišką Vokiečių ordinui (1334 m.), kunigaikščio tarėjų priešakyje matome kaip tik Haličo vyskupą. Sunku pasakyti, ar taip nutiko tik dėl to, kad Jurijus Troidenovičius tuo metu buvo Lvove, esančiame pusiaukelėje nuo Vladimiro iki Haličo, ar vyskupas buvo specialiai kunigaikščio pakviestas, tačiau jau 1335 m. spalio mėn. Vladimiro mieste rašant kitą laišką kryžiuočiams dvasininkai nedalyvavo. Nė vienas Mažosios Rusios vyskupas nebuvo pakviestas patvirtinti rašto, nors tuo metu jie tikriausiai buvo Vladimire³.

Chodoras Otekas (*Chodore Otek, Ходор Отек*) 1335 m. rašte įrašytas kaip Lucko vaivada (*pallatino de Lutzel*). I. Liničenkos nuomone, jis galėjo būti čekas [61, 61]. Su tuo ne visai sutiko Antonijus Florovskis, atkreipdamas dėmesį, kad vardas Chodoras yra Fiodoro vardo forma ir yra veikiau rusėniškas nei čekiškas [73, 285]. Patronimas (?) Otek iš tiesų galėjo rodyti, kad Chodoro tėvas buvo kilęs iš Čekijos karalystės⁴. Chodoro vardas, kaip teisingai pastebėta, vargiai ar gali būti čekiškas, priešingai, jis buvo labai paplitęs rusėniškoje aplinkoje. Ir tą galima paaiškinti: 1) Chodoro vardas buvo rusiška Fiodoro vardo adaptacija; 2) nors jo protėviai buvo kilę iš Čekijos, jis pats gimė jau Rusioje. Ir vis dėlto apie čekiškas Chodoro Oteko šaknis reiktų kalbėti labai atsargiai. Klausimas dėl jo kilmės lieka atviras.

Chotka (*Chotkone, Chotkone filio Yeromiri, Хотко*) – asmuo šiuo vardu yra abiejuose dokumentuose. 1334 m. rašte paminėtas kunigaikščio dvaro teisėjas (*iudice nostre curie*) Chotka liudytojų sąraše yra trečias, o 1335 m. rašte – Chotka, Jaromiro sūnus (*Chotkone filio Yeromiri*), užbaigia kunigaikščio patarėjų sąrašą. Tikriausiai I. Liničenko buvo teisus, manydamas, kad tai tas pats asmuo. Jis taip pat suabejojo Chotkos rusėniška kilme, laikydamas jį veikiau čeku, todėl sulaukė M. Hruševskio [50, 136 (прим. 2)], o vėliau ir A. Florovskio kritikos [73, 285]. Lenkų istorikas Stanisławas Arnoldas bandė susieti Chotką su kitu Chotka [20, 5 (przyp. 3)], Ivano iš Kniaginių sūnumi, vadinamosios Korčakų giminės pradininku, tačiau, mano nuomone, šis bergždžias siekis neturi perspektyvos.

Antroponimas Chotek čekų šaltiniuose pasitaiko gana retai, dažniausiai kaip pravardė [44]. Priešingai, Chotkos tėvo vardas Jeromiras / Jaromiras buvo ir tebėra labai paplitęs tarp čekų [44], tačiau to negalima pasakyti apie Rusią. Pažymėtina ir tai, kad 1334 m. dokumente Chotka pristatomas be patronimo ar pravardės, o 1335 m. rašte žinia apie jo tėvą pateikiama aprašomąja forma *filius Yeromiri*, o ne kaip patronimas su priesaga *-ovič-*, kaip buvo įprasta Rusioje. Tai gali netiesiogiai rodyti, kad Chotka buvo užsienietis. Kaip ir Chodoro Oteko atveju, labiau linkstu prie čekiškų Chotkos, Jeromiro sūnaus, šaknų, tačiau nustatyti jo kilmę gana sunku.

3 Žinoma, kad 1335 m. lapkričio 19 d. Vladimiro, Haličo, Cholmo ir Lucko vyskupai dalyvavo pašventinant Briansko vyskupą [17, Приложения, 443–446 (доп. Nr. 7/13)].

4 XI–XV a. čekų šaltiniuose pasitaiko Otic, Otk, Oticek vardai, kurie yra Otto vardo vediniai [44].

Dmitrijus Diadka (*Demetrio Detco, Дмитрій Дядько*) užėmė aukščiausias pareigas tarp kunigaikščio tarybos narių. 1334 ir 1335 m. dokumentuose jis įrašytas garbingose vietose ir nusileido tik Haličo vyskupui Teodorui. Dmitrijaus Diadkos kilmė neaiški. Senesnėje literatūroje jo asmenvardis dažniausiai buvo kildinamas iš *дядьки*, t. y. kunigaikščio maitintojas / globėjas / auklėtojas. O kai O. Lappo-Danilevskis į mokslinę apyvertą įvedė legendą apie Dmitrijaus antspaudą su kirilicos užrašu: +Д.....А ДЯД... ПЕЧАТЬ [60, 300], ši versija dar labiau sustiprėjo ir liko aktuali iki šių dienų. Beje, Andrijus Petrikas Dmitrijų Diadką laikė bajoro Mirosłavo, kuris Haličo-Voluinės kronikoje vadinamas jaunųjų kunigaikščių Danieliaus ir Vasilko Romanovičiaus *дядькой* (auklėtoju), palikuonimi (anūku arba proanūkiu) [65, 36]. Istoriko nuomone, Mirosłavo sūnus ir atitinkamai Dmitrijaus tėvas ar senelis buvo Semionas Diadkovičius [65, 36]. Tačiau šaltiniai nepateikia jokių duomenų apie tokį minėtų asmenų ryšį, išskyrus jų pravardžių panašumą. Ir čia kyla dar vienas klausimas: kodėl Diadkovičiaus sūnus / anūkas nepaveldėjo protėvio tėvavardžio pravardės, o buvo pavadintas Diadka?

Kitokio požiūrio laikosi Mirosłavas Vološčiukas, darydamas prielaidą, kad Dmitrijus galėjo būti kilęs iš Vengrijos, būtent iš slaviškos *Detk* ar *Dethk* gyvenviečių aplinkos, esančios viename iš rytinių komitātų, todėl karališkuose dokumentuose buvo vadinamas *Dechk*. Kartu tyrinėtojas neneigia bajoro dalyvavimo vieno iš valdančiosios dinastijos vaikų auklėjime, dėl to jam buvo suteikta atitinkama pravardė [48, 277]. Vis dėlto tokia prielaida atrodo pernelyg apkrauta galimais sutapimais.

Mano nuomone, nėra pakankamo pagrindo abejoti, kad Dmitrijus buvo *дядько*, kitaip tariant, Jurijaus Troidenovičiaus auklėtojas, ir tai išplaukia iš paties kunigaikščio žodžių, kuris bajorą maloniai vadina „mūsų“ (*Demetrio Detcone nostro*), taip pabrėždamas išskirtiną Dmitrijaus artumą. Kaip žinoma, Mazovijos Piastas Rusios sostą užėmė (1323–1325 m.) būdamas labai jaunas. Tuo metu jam buvo apie 13 metų. Atsižvelgiant į tai, pradinis Jurijaus valdymo etapas vyko regentaujant jo motinai [42, 314, 320, 325–326], o jaunąjį kunigaikštį tikriausiai auklėjo ir jo pasitikėjimą bei palankumą pelnę būtent Dmitrijus Diadka. Taip pat negalima atmesti galimybės, kad Dmitrijus auklėjo ir Jurijaus Troidenovičiaus pirmtakus – kunigaikščius Andrejų ir Levą Jurjevičių. Atsiradimo šaltiniuose metu jis nebevykdė „diadkos“ pareigų, tačiau šios pareigybės pavadinimas, sprendžiant iš visko, jau buvo susijęs su jo vardu ir virtęs pravarde.

Iš kur atsirado Dmitrijus? Į šį klausimą šaltiniai atsakymo nepateikia. Aristas Kunikas buvo įsitikinęs, kad jo protėvių valdos buvo Dmitrovičių žemėje, Peremyšlio valsčiuje. Kaip įrodymą mokslininkas nurodė 1385 m. Vengrijos karalienės Marijos dokumentą apie šio dvaro, kadaise priklausiusio kažkokiam *Dessk*, dalies suteikimą Jonui, Andriaus sūnui iš Paludžio, ir jo broliams, taip pat dalies kitų trijų dvarų (Jesmaničių, Pleševičių ir Popovičių), anksčiau priklausiusių moteriai, dokumente apibūdinamai kaip *domina quondam consors Ivan*, suteikimą. Tyrinėtojas ją laikė *Dessk* žmona [58, 133; 1, 34 (Nr. 17, 18)]. A. Kunikas Dmitrijų tapatino su *Dessk* – 1344 m. dokumente vengrų kanceliarijos raštininkas taip pavadino Dmitrijų Diadką. Nors pats autorius savo koncepciją laikė nepriekaištinga, ji nėra tinkamai pagrįsta, nes remiasi tik vardų sąskambiais.

Su Peremyšliu Dmitrijų neabejotinai sieja tik Jano iš Čarnkovo kronikos žinia, kad po Kazimiero III ir vengrų žygio į Rusios žemę, vykusio 1340 m. balandžio mėn. antroje pusėje, vienas „nagarbingas bajoras“ Datko, turėjęs Peremyšlio pilį (*castrum Przemisl habens*), kartu su Danieliumi iš Ostrovo pranešė totorių chanui, kad Lenkijos karalius užėmė Rusią ir neleidžia jam mokėti duoklės. Iš šių žodžių sunku suprasti, ar Dmitrijus gavo valdyti pilį

Jurijui II esant gyvam, pakeisdamas buvusį Peremyšlio vaivadą Grycką Kosačovičių, ar jau iš Lenkijos karaliaus rankų. Nors kai kurie lenkų istorikai, pavyzdžiui, Augustas Fenczakas [23, 25–26], neigia galimybę, kad rusų bajoras valdė Peremyšlį su karaliaus sutikimu, jų argumentai nėra įtikinami, todėl ši prielaida yra gana reali [28, 65–66; 35, 179]. Dmitrijus Diadka galėjo išlaikyti Peremyšlio vaivados pareigas arba gauti jas iš karaliaus tik tuo atveju, jei būtų davęs priesaiką Kazimierui III, kaip tai darė kiti Rusios bajorai [8, 621]. Apie tai, kad iš pradžių Dmitrijus atvirai nesipriešino karaliui, liudija faktas, jog pasiuntinius į Ordą jis siuntė slapta, t. y. *aliis nobilibus Russiae id ignorantibus* [8, 622]. Ir tai būtų buvę prasminga tik tuo atveju, jei jį būtų apsupę Kazimiero šalininkai rusai, kurie nežinojo tikrųjų jo ketinimų.

Jausdamas totorių grėsmę Lenkijos karalius nesugebėjo visiškai pajungti rusų žemių ir buvo priverstas susitaikyti su valstybės vadovu tapusiu Dmitrijumi Diadka. Kreipdamasis su žinia (1341 m.) į Torunės miestiečius ir pirklius Dmitrijus įvardijo save kaip valdytoją, arba Rusios žemės seniūną (*provisor seu capitaneus terre Rusie*), ir paskelbė apie savo ir Lenkijos karaliaus konflikto pabaigą, pakviesdamas Torunės gyventojus be baimės vykti su prekėmis į Lvovą [14, Nr. 415].

Dmitrijus Diadka išbuvo Rusios žemės vadovu iki XIV a. 5-ojo dešimtmečio vidurio. Paskutinį kartą jis minimas 1344 m., kai Vengrijos karalius Liudvikas I pasiuntė Dmitrijui žinią, prašydamas nustatyti tokius pat muitus Košicės pirkliams, kokius mokėjo jo pavaldiniai iš kitų šalių [3, Nr. 95]. Vėliau ir iki 1349 m., kai Kazimieras III vėl įsiveržė į Rusią, apie Dmitrijų Diadką nieko nežinoma. Tikėtina, kad tuo metu jis jau buvo miręs.

Grycka Kosačovičius (*Hryczkone Kossaczowicz, Грицко Косацнович*) 1335 m. rašte minimas kaip Peremyšlio vaivada (*pallatino premysslensi*) ir kunigaikščio tarėjų sąrašė užėmė ketvirtą vietą. Labai sunku paaiškinti Gryckos patronimo etimologiją. Galbūt jo tėvo vardas buvo Kosakas / Kozakas, šis vardas Lenkijoje žinomas nuo XV amžiaus. Filologas Pavlas Čučka savo žodyne pateikia vardą Kos [74, 206], tačiau jis buvo vartojamas vėliau. Svarstyтина ir Peremyšlio vaivados asmenvardžio mažiškinė forma, kilusi iš Grigorijaus vardo [19, 202]. Pasak M. Hruševskio, Grycka Kosačovičius priklausė rusėnams, ir su tuo tikriausiai reikėtų sutikti.

Jurijus Plikis (*Georgio Calwo, Юрій Лысый*) aptinkamas tik 1334 m. rašte, ketvirtoje liudytojų sąrašo vietoje. Lotyniškai *calvus* reiškia plikas. Apeliatyvinės kilmės asmenvardžiai, sudaryti iš kokybinių būdvardžių, išreiškiančių kokią nors išorinę asmens savybę, gana dažni XIV a. rusėniškoje vartosenoje [51, 26]. Tas pat pasakytina ir apie vardą Jurijus (Georgijus), kuris to meto Rusioje buvo būdingas tiek kunigaikščiams, tiek žemesniųjų sluoksnių atstovams [19, 214]. Todėl, mano nuomone, Jurijus Plikis galėjo būti rusėnas.

Grįžtant prie Jurijaus pravardės reikia pažymėti, kad tokie vardai dažniausiai buvo individualūs ir nepaveldimi, o tai neleidžia atsekti jo genealoginių ryšių. Vis dėlto, pažvelgę į mūsų turimus diplomatinis šaltinius, chronologiškai artimus šiam laikui, pamatysime, kad pravardė Plikis (*Лысый*) paminėta dar vieną kartą 1366 m. kalbant apie Peremyšlio smuklininką: „а пить могоричь оу аньдрька оу дому лысого“ [19, 40 (Nr. 20)]. Tačiau mažai tikėtina, kad smuklininkas galėjo būti įtakingo bajoro palikuonis.

Michailas Elizarovičius (*Mychahele Gelezarowicz, Mychalo Yelezarowicz, Михаил Елизарович*) figūruoja abiejuose dokumentuose, užimdamas atitinkamai penktą ir antrą vietas. 1335 m. rašte jis vadinamas Belzo vaivada (*pallatino belzensi*). Daugiau informacijos apie jį nėra.

Pasak A. Lappo-Danilevskio, manančio, kad dokumentuose kunigaikščių patarėjai įvardijami hierarchine tvarka, Michailo Elizarovičiaus ir Boriskos Krakulos judėjimas aukštyn 1335 m. rašto liudytojų sąrašė gali reikšti jų paaukštinimą. Su tuo galima sutikti tik iš dalies. Jei Haličo vyskupas Teodoras paminėtas garbingoje vietoje dėl savo aukšto dvasinio posto, o Dmitrijus Diadka – dėl išskirtinio artimo santykio su Jurijumi Troidenovičiumi, tai kunigaikščių vaivados, mano manymu, išvardyti atsitiktine tvarka. Kitaip sunku įsivaizduoti, kad Belzas tuo metu buvo svarbesnis už Lvovą. Tai taip pat gali paaiškinti, kodėl liudytojų antspaudų prikabinimo tvarka neatitinka jų vietos sąrašė.

Rusioje itin garbinamo arkangelo Mykolo garbei skirtas Michailo vardas buvo plačiai paplitęs tarp Riurikaičių [62, 576–580, 708–709]. Romanovičių valdose, priešingai, jau XIII a. jis buvo palyginti retas ir vartojamas išimtinai tik žemesniojo elito atstovų [25, 202–203]. Tačiau XIV a. antrosios pusės šaltiniai pateikia daugiau šio antroponimo vartojimo pavyzdžių tiek tarp vietos gyventojų, tiek tarp vietos bajorų [19, 207–208]. Elizaro ir iš jo kilusio patroniminio vardo paminėjimų, nors ir kiek kitokia forma (Olizaras, Olizarovičius), aptinkama XV a. dokumentuose [70, 82; 18, 57 (Nr. 25)], daugiausia Voluinės erdveje. Tuo remiantis galima daryti atsargią prielaidą, kad Michailas Elizarovičius buvo kilęs iš šio regiono.

Vaska Kudynovičius (*Wascone Kudynowicz, Васько Кудинович*) – kunigaikščio dvaro teisėjas (*iudice curie nostre*), pakeitęs Chotką. 1335 m. rašte Vaskai, kaip ir jo pirmtakui ankstesniame dokumente, skiriama trečioji vieta. Vaskos tėvavardis kildinamas iš Kudino vardo, kuris, nors ir retas šaltiniuose, vis dar buvo Rusios vardyne [49, 8]. Asmenvardis buvo gana įprastas to meto Rusios bajorams [19, 199] ir tai leidžia minimą asmenį laikyti rusėnu. Tokios nuomonės buvo ir M. Hruševskis, vis dėlto klaidingai jį vadinęs Grigorijumi Kudrinovičiumi [50, 136 (прим. 2)].

1339 M. DUOMENYS

Adalbertas (*Adalberti advocati de Bochna, Адальберт, воит Бохни*) dokumente yra antroje vietoje. Apie Adalbertą arba Albertą, kaip jį dažniau vadina šaltiniai, informacijos išliko nedaug. Pirmą kartą jo vardas paminėtas 1327 m., kai kartu su Ščyžyckio cisterų abatu įkūrė Długopolio kaimą Lenkijos ir Vokietijos pasienyje, kuriam buvo suteiktos vokiškos teisės [10, Nr. 175]. Dokumente jis vadinamas *comes*, tačiau tai nereiškė jo itin aukštos socialinės padėties, kaip manė kai kurie tyrinėtojai [32, 63], o veikiau, kad jis priklausė riterių sluoksniui [21, 47]. Paskutinės žinios apie Adalbertą datuojamos 1346 m., tada jis minimas tarp liudytojų karališkajame dokumente dėl Naujojo Torgo pakartotinio įkeitimo pagal vokiečių teisę [9, 262 (Nr. 221)]. Tačiau yra dar vienas 1335 m. dokumentas, ir nors jis laikomas falsifikatu, jame išvardyti asmenys (kaip liudytojai) pripažįstami realiais. Tarp jų minimas kažkoks Albertas iš Lypės (*de Lyype*; Lypė dabar yra dalis Sadeko kaimo, esančio už 6,5 km į šiaurės rytus nuo Ščyčiaus) [37, 621], kurį istorikai pagrįstai tapatina su Bochnios vaitu [32, 63–64].

Kokių tikslu Adalbertas lankėsi kunigaikščio Jurijaus dvare 1339 m. vasario mėnesį? Atsižvelgdami į tai, kad Bochnios vaitas buvo patyręs lokatorius ir vokiečių teisės žinovas, galime drąsiai manyti, kad jis buvo pakviestas parengti dokumentą dėl Magdeburgo teisės suteikimo Sanokui ir vaito pareigybių jame įkūrimo. Vis dėlto negalima atmesti tikimybės, kad Adalberto atvykimas į Vladimirą buvo savotiškas Kazimiero III atsakas į kryžiuočių pasiuntinybės apsileidimą Rusioje, apie kurį bus kalbama toliau.

Baltramiejus (*Bartholomei advocati de Warssow, Бортолomeй, воѣм Варшавы*) – trečias liudytojų sąrašas. Jis buvo neeilinė asmenybė – pirmasis Varšuvos vaitas (nuo 1333–1334 m.) ir artimas Čersko kunigaikščio Troidenio (Jurijaus Troidenovičiaus tėvo) bendražygis, dažnas savo valdovo dokumentų liudytojas. Baltramiejus garsėjo ryšiais su Prūsija: 1339 m. Varšuvoje vykusio Lenkijos karalystės ir Vokiečių ordino antro kanoninio proceso metu jo namai tapo viena iš teismo posėdžių vietų, kurį laiką jis netgi ėjo kryžiuočių prokuratoriaus pavaduotojo (*procurator substitutus*) pareigas [11, 99–101].

Pažymėtina, kad 1338 m. lapkričio mėn. pabaigoje, likus keliems mėnesiams iki Varšuvos teismo pradžios, Opolės Šventojo Kryžiaus bažnyčios prelatas Mikalojus, atvykęs į Plocką, kad ten paskelbtų ieškinį Ordinui, sužinojo apie į miestą atvykstančius kryžiuočių pasiuntinius, kurie ruošėsi toliau keliauti į Rusiją. Tuo remdamasis Bronisławas Włodarskis manė, kad Baltramiejaus buvimas Jurijaus Troidenovičiaus dvare 1339 m. sausio mėn. paskutinę dekadą buvo susijęs su jo diplomatine misija Ordino vardu [45, 290–291]. Pagal kitą versiją, Baltramiejus atvyko į Vladimirą padėti Sanoke įsteigti vaitystę pagal Magdeburgo teisę, kurios reikalus jis esą labai gerai išmanė [41, 292].

Jonas Brunonas (*Johannis Brunonis, Иоанн Бруно*) yra minimas greta Bartolomėjaus, Varšuvos vaito. Jonas, kaip ir dauguma kitų, dalyvavusių išduodant šį dokumentą, tikriausiai buvo lenkas. Nustatyti jo kilmę gana sunku. Krokuvoje buvo giminė panašia pavarde: 1330 m. karalius Vladislovas Lokietka kelis tarp Krokuvos ir Bochnios esančius kaimus (*Grajów, Sobolow ir Dąbrowa*) iš lenkų teisės pertvarkė į vokišką Šrodo (Noimarkto) teisę, o jų valdytojas buvo *Iasco Brunowycz dictus, heres de Sobolow* [10, Nr. 183]. Atsižvelgiant į šių valdų (ypač Sobolovo) ir Bochnios, kurios valdytoju tuo metu buvo Adalbertas iš Lypės, geografinį artumą, galima daryti prielaidą apie galimus jo ir Jasko Brunovičiaus ryšius. Tokiu atveju jų abiejų buvimas 1339 m. Vladimire būtų visai logiškas.

Jonas Lakta (*Johannis dicti Lacta, Иоанн Лакта*) yra pirmas liudytojų sąrašas, ir jeigu darysime prielaidą, kad jie išdėstyti hierarchine tvarka, tai Jonas Lakta turėtų būti svarbiausias. Pažymėtina, kad Jono pravardė literatūroje buvo perskaitoma ir suprantama skirtingai. Antai pirmojoje dokumento publikacijoje pagal originalą pravardė pateikta kaip *Latta* [36, 257 (Anm. 74), 281–283], visuose vėlesniuose leidimuose vyrauja *Lacta* forma [59, 190]. Stanisławas Zakrzewskis, neginčydamas šio varianto, svarstė, ar po juo nesislepia vardas *Lothka / Lochka* [47, 100 (Nr. 1)], taip veikiausiai bandydamas išžvelgti jame paslaptį „rusėnų kunigaikštį“, kurį 1338 m. minėjo Dubnicos kronikos autorius.

Šaltiniai nepateikia jokios kitos informacijos apie Joną. Artimiausias pagal vardo ir pravardės sąskambį gali būti Jonas Latka / Ladka (*Iohannes Latka; Ladka; dictus Lacka de Ugowicz*), kuris figūruoja keliuose Mažosios Lenkijos XIV a. 7-ojo dešimtmečio pradžios nuosavybės dokumentuose [10, Nr. 846, 850]. Tačiau, sprendžiant iš visko, jis buvo mažai reikšmingas žmogus, todėl jo dalyvavimas Jurijaus dvare abejotinas. Jono, kaip ir daugumos kitų 1339 m. dokumento liudytojų, buvimas Jurijaus Troidenovičiaus dvare greičiausiai buvo situacinis. Darant prielaidą, kad Jonas buvo lenkas, labiausiai tikėtina, kad į Rusiją jis atvyko kartu su kitais dviem tėvynainiais – Bartolomiejumi ir Adalbertu.

Leonas iš Syvičio (*Leonis de Sywicz, Лев из Сивича*) užbaigia 1339 m. dokumento liudytojų sąrašą. Šalia jo vardo jokios pareigybės nenurodytos (I. Liničenko [61, 120] klaidingai vadina jį vaitu). Jokių kitų žinių apie jį šiandien žinomuose šaltiniuose nėra. Pasak Jano Tęgowskio, Leonas vienintelis iš visų dokumente minimų liudytojų galėjo būti rusėnas [42, 321], tačiau man ši prielaida atrodo abejotina. Levo vardas Romanovičių žemėse tuo metu ir vėliau tikriausiai buvo laikomas grynai kunigaikštišku ir nebuvo vartojamas kitų

elito atstovų, tarp jų ir bajorų. Būtent tuo galima paaiškinti, kad naratyviniuose ir diplomatinuose šaltiniuose (bent jau iki XV a. pabaigos) šiuo vardu pavadintų ne kunigaikščių-kos giminės asmenų beveik visiškai nėra⁵. Sunkumų kelia ir toponimo *Sywiez* lokalizacija Rusios teritorijoje. Visa tai leidžia manyti, kad Leonas iš Syvičio buvo užsienietis. Feliksas Kyrikas jį laikė lenku iš Žyvieco [31, 5], tačiau savo išvadų tinkamai nepagrindė.

Gali būti, kad Leonas buvo kilęs iš Moravijos: 1345 m. sudarytame pono Čenkos iš Bitovo (*Czenko de Vetouia*) testamente minimas jo burgrafas *Nicolaus de Sywicz* [2, 441 (Nr. 605)]. Šis kaimas, dabar vadinamas Sivice, yra už 12,5 km į rytus nuo Brno. Pateikta informacija dar neįrodo Leono ryšio su Čekijos žemėmis, todėl būtina papildomai ją pagrįsti šaltiniais.

IŠVADOS

Jurgio Troidenovičiaus aplinką sudarė įvairios etninės kilmės atstovai, kuriuos identifikuoti daugeliu atvejų yra gana sudėtinga. Tarp 1334–1335 m. dokumentuose minimų kunigaikščio pareigūnų, be rusėnų, tikėtina, galėjo būti keli čekai ir vienas ar du valakai, o 1339 m. dokumente – lenkai ir galbūt čekai. Sunku pasakyti, kokia buvo jų įtaka Jurijui Troidenovičiui, tačiau vargu ar ji buvo didelė, nes dauguma mums žinomų dignitorių vis dėlto buvo rusėnai. Apie kunigaikščio norą savo aplinkoje turėti pagal kilmę ir tikėjimą artimus žmones iškalbingiau byloja dokumentas dėl vaitystės kūrimo Sanoke, kuriame, be paties gavėjo (Bartkos iš Sandomiero), buvo bent keturi lenkai ir nė vieno rusėno. Tačiau net ir čia reikėtų būti atsargiems, nes jų buvimas Jurijaus Troidenovičiaus dvare tuo metu galėjo būti situacinis ir susijęs tik su rengiamu dokumentu dėl Magdeburgo teisių suteikimo minėtam miestui. Jurijaus dvare funkcionavusi pareigybių sistema buvo paveikta Mazovijos Piastų dvaro tradicijos. Bent dalis pareigybių vėliau išliko ir Voluinę valdant Liubartui Gediminaičiui.

Vertė Vytas Jankauskas

Gauta 2025 12 30

Priimta 2026 04 02

Šaltiniai ir literatūra

Šaltiniai

- [1] *Akta grodzkie i ziemskie z czasów Rzeczypospolitej Polskiej z archiwum tak zwanego bernardyńskiego we Lwowie*. T. 7. Lwów: Główny skład w księgarni Seyfartha i Czajkowskiego, 1878.
- [2] *Codex diplomaticus et epistolaris Moraviae*. Bd. 7, Abt. 2. Hrsg. von. P. Chlumecky. Brünn: In Commission Nitsch & Grosse, 1860.
- [3] *Codex diplomaticus Hungarie ecclesiasticus ac civilis*. T. 9, Vol. 1. Ed. G. Fejér. Budaë, 1833.
- [4] *Das Register des Patriarchats von Konstantinopel*. T. 1. Hrsg. von H. Hunger und O. Kresten. Wien: Verlag der Österreichischen Akademie der Wissenschaften, 1981.
- [5] *Das Register des Patriarchats von Konstantinopel*. T. 2. Hrsg. von H. Hunger [et al.]. Wien: Verlag der Österreichischen Akademie der Wissenschaften, 1995.
- [6] *Documenta Romaniae historica*. A. Moldova. Vol. 1. Ed. C. Cihodaru [et al.]. București: Editura Academiei Republicii Socialiste Romania, 1975.
- [7] *Hansisches Urkundenbuch*. Bd 2. Bearb. von K. Höhlbaum. Halle: Verlag der Buchhandlung des Waisenhauses, 1879.

5 Išimtis yra Leonas (*Leon*) – rusėnas raštininkas Vladislovo Opoliečio kanceliarijoje, kai šis buvo Rusios vietininkas [39, 49, 90].

- [8] Joannis de Czarnkow Chronicon Polonorum. Oprac. J. Szlachtowski. *Monumenta Poloniae Historica*. T. 2. Wyd. A. Bielowski. Lwów, 1872, s. 601–756.
- [9] *Kodeks dyplomatyczny Małopolski*. T. 1. Wyd. F. Piekosiński. Kraków: Nakładem Akademii Umiejętności Krakowskiej, 1876.
- [10] *Kodeks dyplomatyczny Małopolski*. T. 3. Wyd. F. Piekosiński. Kraków: Nakładem Akademii Umiejętności Krakowskiej, 1887.
- [11] *Lites ac res gestae inter Polonos Ordinemque Cruciferorum*. T. 1. Posnaniae: Sumptibus Bibliothecae Kornicensis, 1890.
- [12] *Nowy kodeks dyplomatyczny Mazowsza*. Cz. 2. Wyd. I. Sułkowska-Kuraś i S. Kuraś. Wrocław [et al.]: Zakład Narodowy imienia Ossolińskich, 1989.
- [13] *Preußisches Urkundenbuch*. Bd. 2, Lief. 3. Hrsg. von M. Hein. Königsberg: Im Kommissionsverlag: Gräfe und Unzer, 1937.
- [14] *Preußisches Urkundenbuch*. Bd. 3, Lief. 1. Hrsg. von M. Hein. Königsberg: Im Kommissionsverlag: Gräfe und Unzer, 1944.
- [15] *Rocznik Traski. Monumenta Poloniae Historica*. T. 2. Wyd. A. Bielowski. Lwów, 1872, s. 826–860.
- [16] *Zbiór dokumentów małopolskich*. Cz. 8. Wyd. I. Sułkowska-Kuraś, S. Kuraś. Wrocław [et al.]: Zakład Narodowy imienia Ossolińskich, 1975.
- [17] *Памятники древнерусского канонического права*. Ч. 1. Санкт-Петербург, 1908. [*Pamâtniki drevnerusskogo kanoničeskogo prava*. Č. 1. Sankt-Peterburg, 1908.]
- [18] *Українські грамоти XV ст.* Підг. тексту, вступ. стаття і ком. В. М. Русанівського; відп. ред. М. М. Пещак. Київ: Наукова думка, 1965. [*Ukrains'ki gramoti XV st.* Pidg. tekstu, vstup. statťa i kom. V. M. Rusaniv's'kogo; відп. ред. М. М. Pešak. Kiïv: Naukova dumka, 1965.]
- [19] *Українські грамоти XIV ст.* Упоряд. М. М. Пещак. Київ: Наукова думка, 1974. [*Ukrains'ki gramoti XIV st.* Uporâd. М. М. Pešak. Kiïv: Naukova dumka, 1974.]

Literatūra

- [20] ARNOLD, Stanisław. *Dymitr z Goraja (przyczynek do wschodniej polityki Polski w XIV w.)*. Zamość: Zygmunt Pomarański i Spółka, 1921.
- [21] BOGUCKI, Ambroży. *Etymologie polskich nazw rycerstwa. Pielgrzymi, pogrobowcy, prebendarze*. Pod. red. B. Śliwińskiego. Malbork: Muzeum Zamkowe w Malborku, 2009, s. 17–43 (Ser. *Studia z dziejów średniowiecza*, Nr. 15).
- [22] BOGUCKI, Ambroży. *Komes w polskich źródłach średniowiecznych*. Warszawa: PWN, 1972.
- [23] FENCZAK, August. *W obliczu zmian geopolitycznych (1340–1389). Dzieje Przemysła*. T. 2, cz. 1. Pod. red. F. Kiryka. Przemysł: Wyd. TPN, 2003, s. 21–71.
- [24] GELZER, Heinrich. *Beiträge zur russischen Kirchengeschichte. Zeitschrift für Kirchengeschichte*, 1892, Bd. 13, S. 246–281.
- [25] JUSUPOWICZ, Adrian. *Elity ziemi Halickiej i Wołyńskiej w czasach Romanowiczów (ok. 1205–1269)*. Kraków: Avalon, 2013.
- [26] KUBICKI, Tomasz. „Palatinus” – wojewoda. Łacińskie i polskie nazwy określające wojewodę w źródłach polskiego średniowiecza (do końca XV w.). *Studia z dziejów państwa i prawa polskiego*, 1999, t. 4, s. 79–87.
- [27] NAGIRNYI, Vitaliy. *Urzednicy ziemi kijowskiej od drugiej połowy XI do pierwszej połowy XIII wieku*. Studium prosopograficzne. Kraków: Historia Iagellonica, 2021.
- [28] PASZKIEWICZ, Henryk. *Polityka ruska Kazimierza Wielkiego*. Warszawa: Nakładem Kasy im. Mianowskiego Instytutu Popierania Nauki, 1925.

- [29] PIEKOSIŃSKI, Franciszek. O źródłach heraldyki ruskiej. *Rozprawy Akademii Umiejętności. Wydział Historyczno-Filozoficzny*. Serya 2, t. 13. Kraków, 1899, s. 185–204.
- [30] PIĘTKA, Jan. Urzędnicy i świeckie otoczenie książąt mazowieckich do połowy XIII wieku. *Spółeczeństwo Polski średniowiecznej. Zbiór studiów*. T. 1. Warszawa: PWN, 1981, s. 128–160.
- [31] *Przywilej lokacyjny miasta Sanoka z 1339 roku*. [Wstęp i oprac. F. Kiryk]. Przemysł: Archiwum Państwowe w Przemysłu, 1992.
- [32] PTAŚNIK, Jan. Studya nad patrycyatem krakowskim wieków średnich. *Rocznik Krakowski*, 1914, t. 15, s. 23–95.
- [33] RĂDWAN, Laurențiu. *Orașele din Țările Române în Evul Mediu (fârșitul sec. al XIII-lea – începutul sec. al XVI-lea)*. Iași: Editura Univ. „Alexandru Ioan Cuza”, 2008.
- [34] ŘEŽÁBEK, Jan. Jirži II poslední kníže veškeré Malé Rusi (Dokončení). *Časopis Musea království Českého*. Praha: Nákl. MKČ, 1883, r. 57, č. 2, s. 194–218.
- [35] RHODE, Gotthold. *Die Ostgrenze Polens: politische Entwicklung, kulturelle Bedeutung und geistige Auswirkung*. Bd. 1. Köln; Graz: Böhlau, 1955.
- [36] ROEPELL, Richard. Über die Verbreitung des Magdeburger Stadtrechts im Gebiete des alten Polnischen Reichs ostwärts der Weichsel. *Abhandlungen der Historisch-philosophischen Gesellschaft in Breslau*. T. 1. Breslau: Verlag von Eduard Trewendt, 1858, s. 242–301.
- [37] *Słownik historyczno-geograficzny województwa krakowskiego w średniowieczu*. Cz. 3, zes. 3. Oprac. W. Bukowski [et al.], pod. red. F. Sikory. Kraków: Secesja, 2000.
- [38] *Słownik staropolskich nazw osobowych*. T. 3, zes. 1. Pod. red. W. Taszyckiego. Wrocław [et al.]: Wyd. PAN, 1971.
- [39] SPERKA, Jerzy. *Otoczenie Władysława Opolczyka w latach 1370–1401. Studium o elicie władzy w relacjach z monarchią*. Katowice: Wyd-wo Uniwersytetu Śląskiego, 2006.
- [40] SPINEI, Victor. *Moldavia in the 11th – 14th Centuries*. București: Acad. Rep. Soc. România, 1986.
- [41] SZACHERSKA, Stella Maria. Wojtowie dziedziczyli starej Warszawy w XV i XVI wieku. *Spółeczeństwo Polski średniowiecznej. Zbiór studiów*. T. 1. Pod red. S. K. Kuczyńskiego. Warszawa: PWN, 1981, s. 291–346.
- [42] TĘGOWSKI, Jan. Okoliczności wstąpienia na tron halicko-wołyński Piasta mazowieckiego Bolesława Trojdenowica (nieznane dokumenty ruskie z XIV wieku). *Studia Podlaskie*, 2009–2010, t. 18, s. 313–328.
- [43] *Urzędnicy wołyńscy XIV–XVIII. Spisy*, opr. M. Wolski. Kórnik: Biblioteka Kórnicka, 2007 (Ser. Urzędnicy dawnej Rzeczypospolitej XII–XVIII wieku. Spisy, t. 3, zes. 5).
- [44] *Vokabulár webový. Webové hnízdo paramenů k poznání historické češtiny*. Prieiga per internetą: <<https://vokabular.ujc.cas.cz/hledani.aspx>> [žiūrėta 2023 09 01, 2024 02 17].
- [45] WŁODARSKI, Bronisław. *Polska i Ruś: 1194–1340*. Warszawa: PWN, 1966.
- [46] WYROSTEK, Ludwig. *Ród Dragów-Sasów na Węgrzech i Rusi Halickiej*. Kraków: Nakł. Pol. Tow. Heraldycznego, 1932.
- [47] ZAKRZEWSKI, Stanisław. Wpływ sprawy ruskiej na Państwo polskie w XIV w. *Przegląd Historyczny*, 1921–1922, T. 23, Nr. 1, s. 86–121.
- [48] ВОЛОЩУК, Мирослав. Проблема васальної залежності Дмитра Детька від Людовика I. *Княжа доба: історія та культура*, 2012, вип. 6, с. 269–279. [VOLOŠUK, Miroslav. Problema vasaľnoĩ zaležnosti Dmitra Deťka vid Lûdovika I. *Knáža doba: istoriâ ta kul'tura*, 2012, vip. 6, s. 269–279.]
- [49] ГРУШЕВСЬКИЙ, Михайло; КРИЖАНОВСЬКИЙ, Аристарх. Причинки до історії до історії роду Бибельських, зібрані архієпископом Яном Прохніцким. *Записки Наукового товариства імені Шевченка*, 1902, т. 48, с. 1–12. [GRUŠEVSKIJ, Mihajlo; KRIŽANOVSKIJ,

Aristarh. Pričinki do istorii do istorii rodu Bibel's'kih, zibrani arcibiskupom Ānom Prohnickim. *Zapiski Naukovogo tovaristva imeni Ševčenka*, 1902, t. 48, c. 1–12.]

[50] ГРУШЕВСЬКИЙ, Михайло. *Історія України-Руси*. Т. 3. Львів, 1905. [GRUŠEVSKIJ, Mihajlo. *Istoriâ Ukraïni-Rusi*. T. 3. L'viv, 1905.]

[51] ГУМЕЦЬКА, Лукія. *Нариси словотвірної системи української актової мови XIV–XV ст.* Київ: Вид-во Академії наук Української РСР, 1958. [GUMEC'KA, Lukiâ. *Narisi slovotvirnoï sistemi ukraïns'koï aktovoï movi XIV–XV st.* Kiïv: Vid-vo Akademii nauk Ukraïns'koï RSR, 1958.]

[52] ЗАВАДСКАЯ, Светлана. О значении термина „княж тиун“ в XI–XIII вв. *Древнейшие государства на территории СССР. Материалы и исследования, 1975 год*. Москва: Наука, 1976, с. 157–164. [ZAVADSKAA, Svetlana. O značenii termina „knâž tiun“ v XI–XIII vv. *Drevnejšie gosudarstva na territorii SSSR. Materialy i issledovaniâ, 1975 god*. Moskva: Nauka, 1976, s. 157–164.]

[53] ЗУБРИЦКИЙ, Денис. *История древнего Галичско-Русского княжества*. Ч. 3. Львов, 1855. [ZUBRICKIJ, Denis. *Istoriâ drevnego Galičsko-Russkogo knâžestva*. Č. 3. L'vov, 1855.]

[54] ИВАНОВ, Павел. *Исторические судьбы Волынской земли с древнейших времен до конца XIV века*. Одесса, 1895. [IVANOV, Pavel. *Istoričeskie sud'by Volynskoj zemli s drevnejših vremen do konca XIV veka*. Odessa, 1895.]

[55] КАРАМЗИН, Николай. *История государства Российского*. Т. 4. Санкт-Петербург, 1817. [KARAMZIN, Nikolaj. *Istoriâ gosudarstva Rossijskogo*. T. 4. Sankt-Peterburg, 1817.]

[56] КОТЛЯР, Микола; РИЧКА, Володимир. *Княжий двір Південної Русі*. Київ: Наукова думка, 2008. [KOTLĀR, Mikola; RIČKA, Volodimir. *Knâžij dvir Pivdennoï Rusi*. Kiïv: Naukova dumka, 2008.]

[57] КРИП'ЯКЕВИЧ, Иван. *Галицько-Волинське князівство*. Київ: Наукова думка, 1984. [KRIP'ĀKEVIČ, Ivan. *Galič'ko-Volins'ke knâživstvo*. Kiïv: Naukova dumka, 1984.]

[58] КУНИК, Арист. Объяснительное введение к грамотам и летописным сказаниям, касающимся истории Червонной Руси в XIV в., с приложением подлинных текстов. *Болеслав-Юрий II князь всей Малой Руси: сборник материалов и исследований*. Санкт-Петербург: Тип. Императорской Академии наук, 1907, с. 113–197. [KUNIK, Arist. Ob'âsnitel'noe vvedenie k gramotam i letopisnym skazaniâ, kasaûšimsâ istorii Červonoj Rusi v XIV v., s priloženiem podlinnyh tekstov. *Boleslav-Ūrij II knâž' vsej Maloj Rusi: sbornik materialov i issledovanij*. Sankt-Peterburg: Tip. Imperatorskoj Akademii nauk, 1907, s. 113–197.]

[59] КУПЧИНСЬКИЙ, Олег. *Акти та документи Галицько-Волинського князівства XIII – першої половини XIV століть. Дослідження. Тексти*. Львів: Наукове Товариство імені Шевченка у Львові, 2004. [KUPČINS'KIJ, Oleg. *Akti ta dokumenti Galič'ko-Volins'kogo knâživstva XIII – peršoi polovini XIV stolit'. Doslidžennâ. Teksti*. L'viv: Naukove Tovaristvo imeni Ševčenka u L'vovi, 2004.]

[60] ЛАППО-ДАНИЛЕВСКИЙ, Александр. Печати последних галичско-владимирских князей и их советников. *Болеслав-Юрий II князь всей Малой Руси: сборник материалов и исследований*. Санкт-Петербург: Типография Императорской Академии наук, 1907, с. 211–308. [LAPPO-DANILEVSKIJ, Aleksandr. Pečati poslednih galičsko-vladimirskih knâžej i ih sovetnikov. *Boleslav-Ūrij II knâž' vsej Maloj Rusi: sbornik materialov i issledovanij*. Sankt-Peterburg: Tipografiâ Imperatorskoj Akademii nauk, 1907, s. 211–308.]

[61] ЛИННИЧЕНКО, Иван. *Черты из истории сословий в Юго-Западной Галицкой (Руси) XIV–XV в.* Москва: Тип. Э. Лиснера и Ю. Романа, 1894. [LINNIČENKO, Ivan. *Čerty iz istorii soslovij v Ūgo-Zapadnoj Galičkoj (Rusi) XIV–XV v.* Moskva: Tip. Ė. Lissnera i Ū. Romana, 1894.]

[62] ЛИТВИНА, Анна; УСПЕНСКИЙ, Фёдор. *Выбор имени русских князей в X–XVI вв. Династическая история сквозь призму антропоники*. Москва: Индрик, 2006. [LITVINA,

Anna; USPENSKIJ, Fëdor. *Vybor imeni russkikh knázej v X–XVI vv. Dinastičeskaâ istoriâ skvoz' prizmu antroponimiki*. Moskva: Indrik, 2006.]

[63] ОДНОРОЖЕНКО, Олег. *Українська (руська) еліта доби Середньовіччя і раннього модерну: структура та влада*. Київ: Темпора, 2011. [ODNOROŽENKO, Oleg. *Ukrains'ka (rus'ka) elita dobi Serednôviččâ i rannôgo modernu: struktura ta vlada*. Kiïv: Tempora, 2011.]

[64] ОДНОРОЖЕНКО, Олег. *Українські (руські) печатки литовсько-польської доби. Тисяча років української печатки. Каталог виставки*. Гол. ред. В. А. Смолій; упоряд. Ю. К. Савчук. Київ: Інститут історії України, 2013, с. 99–196. [ODNOROŽENKO, Oleg. *Ukrains'ki (rus'ki) pečatki litov's'ko-pol's'koï dobi. Tisâča rokiv ukrâins'koï pečatki. Katalog vistavki*. Gol. red. V. A. Smolij; uporâd. Ŭ. K. Savčuk. Kiïv: Institut istoriï Ukraïni, 2013, s. 99–196.]

[65] ПЕТРИК, Андрій. Великий галицький боярин Дмитро Детко та його рід. *Дрогобицький краєзнавчий збірник*. Дрогобич, 2009, вип. 13, с. 33–44. [PETRIK, Andrij. *Velikij galic'kij boârin Dmitro Detko ta jeho rid. Drogobic'kij kraêznavečij zbirnik*. Drogobič, 2009, vip. 13, s. 33–44.]

[66] ПИОТРОВСКИЙ, Раймунд. О сравнительной хронологии постпозиции определенного артикля в так называемых балканских языках. *Вопросы славянского языкознания*, 1959, вып. 4, с. 8–20. [PIOTROVSKIJ, Rajmund. O sravnitel'noj hronologii postpozicii opredelennogo artiklâ v tak nazyvaemyh balkanskikh âzykah. *Voprosy slavânskogo âzykoznaniâ*, 1959, vyp. 4, s. 8–20.]

[67] ПОБУЦЬКИЙ, Семен. *Галицька митрополія в контексті міждержавних і міжконфесійних відносин 14–15 століть*. Галич: Національний заповідник „Давній Галич“, 2011. [POBUC' KIJ, Semen. *Galic'ka mitropoliâ v kontekstî mižderžavnih i mižkonfesijnih vidnosin 14–15 stolit'.* Galic': Nacional'nij zapovidnik „Davnij Galic“, 2011.]

[68] ПРЕСНЯКОВ, Александр. *Лекции по русской истории*. Т. 2, вып. 1. Москва: Гос. соц.-эконом. изд-во, 1939. [PRESNÁKOV, Aleksandr. *Lekcii po russkoj istorii*. Т. 2, vyp. 1. Moskva: Gos. soc.-ëkonom. izd-vo, 1939.]

[69] СКОЧИЛАС, Ігор. *Галицька (Львівська) єпархія XII–XVIII ст. Організаційна структура та правовий статус*. Львів: Вид-во Українського католицького університету, 2010. [SKOČILÁS, Ĩgor. *Galic'ka (Lvivs'ka) êparhiâ XII–XVIII st. Organizacijna struktura ta pravovij status*. Lviv: Vid-vo Ukraïns'kogo katolic'kogo universitetu, 2010.]

[70] *Словник староукраїнської мови XIV–XV ст.* Т. 2. Ред. Л. Л. Гумецька, І. М. Керницький. Київ: Наукова думка, 1978. [Slovník staroukraïns'koï movi XIV–XV st. Т. 2. Red. L. L. Gumeč'ka, Ĩ. M. Kernic'kij. Kiïv: Naukova dumka, 1978.]

[71] ТОЛОЧКО, Петр. *Власть в Древней Руси. X–XIII века*. Санкт-Петербург: Алетея, 2011. [TOLOČKO, Petr. *Vlast' v Drevnej Rusi. X–XIII veka*. Sankt-Peterburg: Aleteja, 2011.]

[72] ТУПИКОВ, Николай. *Словарь древнерусских личных собственных имен*. Санкт-Петербург: Тип. И. Н. Скороходова, 1903. [TUPIKOV, Nikolaj. *Slovar' drevnerusskikh ličnyh sobstvennyh imen*. Sankt-Peterburg: Tip. I. N. Skorohodova, 1903.]

[73] ФЛОРОВСКИЙ, Антоний. *Чехи и восточные славяне: очерки по истории чешско-русских отношений (X–XVIII вв.)*. Т. 2. Praha: Nákl. slovanského ústavu w Praze, 1947. [FLOROVSKIJ, Antonij. *Čehi i vostočnye slavâne: očerki po istorii češsko-russkikh otnošenij (X–XVIII vv.)*. Т. 2. Praha: Nákl. slovanského ústavu w Praze, 1947.]

[74] ЧУЧКА, Павло. *Слов'янські особові імена українців: історико-етимологічний словник*. Ужгород: Ліра, 2011. [ČUČKA, Pavlo. *Slovâns'ki osobovî imena Ukraïnciv: istoriko-etimologičnij slovník*. Užgorod: Lira, 2011.]

[75] ЯРОШЕНКО, Володимир. *Українська мова в молдавських грамотах XIV–XV вв. Збірник комісії для дослідження історії української мови*. Т. 1. За ред. А. Кримського та М. Драй-Хмари. Київ: Українська Академія наук, 1931, с. 247–338. [ĀROŠENKO, Volodimir. *Ukraïns'ka mova v*

moldavs'kih gramotah XIV–XV vv. Zbirnik komisii dlâ doslidžennâ istorii ukraïns'koï movi. T. 1. Za red. A. Krims'kogo ta M. Draj-Hmari. Kiïv: Ukraïns'ka Akademiâ nauk, 1931, s. 247–338.]

TYMUR HORBACH

The Retinue of Yurii Troydenovich, a Prince and a Heir to the Kingdom of Rus': Some Remarks for Consideration

Summary

Prince Yurii Troydenovich, great-grandson of Traidenis and a son in law of Gediminas, is one of the few last rulers of the kingdom of Rus' about whose entourage at least some news has been preserved.

His reign in Rus' was unusual. A Catholic from birth, he converted to Orthodoxy in order to take the Ruthenian throne and had close relations with Lithuania. However, local customs were alien to him, and he gravitated from them towards the Latin faith and culture. This internal struggle was also reflected in the prince's inner circle, which was quite diverse in its ethnic origin. This article presents brief news, as well as opinions of scholars about fifteen princely advisers, officials, and witnesses, who are mentioned in the charters of the Mazovian Piast.

In 1334–1335, he sent two messages to the Grand Master of the Teutonic Order in Prussia, in the drafting and certification of which princely officials took part: the judge of the princely court and the voivods (*palatini*), who were the governors of the main cities. In addition, the bishop of Galich was present when the documents were being written. The names of the officials and the bishop are indicated in the text of the documents, and their seals are attached to the parchments on which they are written. The cognomen of some officials may indicate their foreign origin: Alexander Moldaovich and Borisko Krakula could have been Vlachs, and Khodor Otek and Khotko, son of Jeromir, could have been Czechs. However, the majority of the prince's officials were Ruthenians. In 1339, the prince issued another document granting Magdeburg rights to the city of Sanok. The witnesses to that document were almost all Poles, and one may have been a Czech. The presence of foreigners among Yurii Troydenovich's entourage is also confirmed by narrative sources. This was mainly due to the fact that the prince himself came from Polish lands and, although he converted to Orthodoxy, he remained an adherent of the Latin faith and culture. However, one should be cautious in one's assessments so as not to exaggerate the influence of foreigners on the Ruthenian prince, since their presence at his court in 1339 could have been situational and related to the preparation of a document granting Magdeburg rights to the city specified.

Keywords: Yurii Troydenovych, Rus', Poles, Wallachians, Czechs, prince's retinue, advisers, officials, witnesses